

Mažosios Paryžiaus paslaptys

Šiame poskyryje tiesiog pakviesiu ieškoti detektyvinių žygių, pabandyti išsiaiškinti bent keletą iš gausybės Paryžiaus paslapčių, užkoduotų gatvių grindinyje, pastatų fasaduose, mažosios architektūros elementuose. Pro jas milijonai turistų praeina net nesusimąstydami, kokia jų paskirtis ir kodėl tai išliko vienoje ar kitoje miesto vietoje.

„Da Vinčio kodo“ pėdsakais

Veiksmas vyksta žinomiausiose Paryžiaus vietose: Prancūzijos nacionaliniame dramos teatre „Comédie Française“, Vandomo aikštėje ir ant Karuselės tilto (*Pont du Carrousel*), *Notre-Dame* katedroje ir *Saint-Sulpice* bažnyčioje. Kino juostoje „Da Vinčio kodas“ taip pat „įdarbintas“ jau minėtas „Ritz“ viešbutis, matomas ir tikras Luvro muziejus, kur herojus profesorius Robertas Lengdonas iškviečiamas, kad apžiūrėtų įtartinas žymes aplink Jacques'o Saunière'o lavoną.

Saint-Sulpice bažnyčia

Filme *Saint-Sulpice* bažnyčia buvo pastatyta ant Rožės linijos, arba pirmojo pasaulyje pagrindinio dienovidinio. Tačiau iš tikrųjų net ir Paryžiaus meridianas nepraeina pro *Saint-Sulpice* bažnyčią. Per šventovės grindis eina linija, tačiau ji skirta nustatyti žiemos saulėgrįžai, kai saulės spinduliai pataiko į bažnyčios kampe esantį obeliską. Ši bažnyčia yra antra pagal dydį Paryžiuje po *Notre-Dame*, turi įdomų ir įspūdingą interjerą, tačiau daug mažiau lankoma turistų.

Paryžiaus Rožės (Arago) linija

Visų pirma, tai iš tikrųjų nėra Rožės linija, šį pavadinimą sugalvojo Danas Brownas. Prieš 200 metų tai buvo pagrindinis Prancūzijos dienovidinis per Paryžiaus centrą nuo *Porte de Montmartre* šiaurėje iki *Cité Univer-*

sité pietuose, kurį pasiūlė astronomas François Arago (1786–1853) XIX a. pradžioje.

Ši linija ilgą laiką varžėsi su kitomis dienovidinio linijomis, galiausiai jos pralaimėjo Grinvičo dienovidiniui. Likęs pasaulis gana greitai priėmė pagrindinį Londono dienovidinį, o prancūzai užtruko šiek tiek ilgiau ir jį priėmė tik 1911 metais.

Žalioji dienovidinis

Taigi, jau išsiaiškinome, kad Paryžius nėra ant to paties dienovidinio kaip Grinvičas. Paryžiaus nuliniu tašku laikoma *Parvis Notre-Dame-Place Jean-Paul II*, esanti priešais Paryžiaus Dievo Motinos katedrą, yra 48°51'12.1" šiaurės platumos ir 2°20'53.8" rytų ilgumos, taigi, apie 220 km į rytus nuo „nulinio“ Grinvičo dienovidinio, kuris kerta vakarinę Prancūzijos dalį pro Havrą (*Le Havre*), Le Maną (*Le Mans*), Puatjė (*Poitiers*), Angulemą (*Angoulême*), Tarbą (*Tarbes*), bet tiesiogiai nesiekia nė vieno iš šių miestų.

Tačiau prancūzai nebūtų prancūzai – ties Paryžiumi per Prancūziją einantį dienovidinį jie pavadino Žalioju dienovidiniu (*le Méridien Verte*), šis šiek tiek vingiuodamas jungia Paryžiaus ilgumoje esančius miestus į žaliajį dviračių taką: Diunkerką (*Dunkerque*), Amjeną (*Amiens*), Buržą (*Bourges*), Žiusaką (*Jussac*), Albi ir Karkasoną (*Carcassonne*).

Paryžiaus observatorija

Ant Prancūzijos dienovidinio buvo pastatyta ir Paryžiaus observatorija. Ji yra į pietus nuo Liuksemburgo sodo ir paprastai uždaryta visuomenei. Tai tarsi miniatiūrinis prancūzų Grinvičas, dabar jau apsuptas naujųjų Paryžiaus rajonų. Jei per Europos paveldo dienas ar kita proga pateksite į

Žalioji dienovidinis

Paryžiaus meridianas observatorijos kiemelyje

Saint-Sulpice bažnyčia

vidų, antrame aukšte pamatysite didžiulę juostelę, besidriekiančią ant grindų nuo šiaurinės iki pietinės kambario pusės ir žyminčią tikslią dienovidinio linijos vietą. Linija yra padengta organiniu stiklu, kuris saugo astronominės graviūras ir matavimų žymes.

Norėdamas pagerbti F. Arago kūrybą Prancūzijoje, olandų menininkas Janas Dibbetsas įrengė 135 bronzinius medalionus tiesia linija per Paryžių, Arago dienovidinio linija, kartu primindamas, kad Paryžius kadaise buvo ir astronominio pasaulio centras. Taigi, observatorijos soduose jau atrasite keletą medalionų. Kiekvieno iš jų viduryje yra žodis „Arago“, N žymi šiaurę, o S – pietus. Į pietus nuo Paryžiaus observatorijos yra Arago bulvaras su paminklu F. Arago pagerbti.

„Arago“ medalionai Paryžiaus centre

Nemažai J. Dibbetso kūrinių jau yra pavogti nuo Paryžiaus grindinio, ypač toliau nuo centro esančiuose

rajonuose. Tačiau, jei tausojate kojas ir laiką, bent tuziną „Arago“ medalionų galite pamatyti Paryžiaus centre: eidami nuo Karališkųjų rūmų pro Luvrą iki Menų tilto. Luvro kiemelyje prie didžiosios įėjimo piramidės laukia lankomiausias ir daugiausia fotografuojamas „Arago“ medalionas, o muziejaus viduje jų yra dar šeši, pasislėpę flygeluose tarp garsių meno šedevrų.

Trilerių meistras D. Brownas iš realių faktų išvirė puikų „troškinį“, kuriame šį dienovidinį pavadino Rožės linija. Su Paryžiumi niekas nesieja ir filme „Da Vinčio kodas“ minimo Roslino – miestelis tokiu pavadinimu yra įsikūręs Škotijoje, kiek piečiau Edinburgo, 3,16 laipsnio į vakarus nuo Grinvičo dienovidinio. Juk, pripažinkite, žodis „Arago“ labiau asocijuojasi su kosminiu laivu iš kokių nors ateities žvaigždžių karų, o ne su dviejų tukstantmečių senumo šventojo Gralio paieškomis...

„Arago“ medalionas Luvro kieme

Monoklis prie Sacré-Coeur laiptų

„Amelijos iš Monmartro“ pėdsakais

„Amelija iš Monmartro („Le Fabuleux Destin d'Amélie Poulain“) – dar vienas kultinis kino filmas, kuriame veiksmas vyksta daugiausia šiauriniame Monmartro rajone. Scenarijaus autoriai Jeanas-Pierre'as Jeunet ir Guillaume'as Laurant'as papirkto viso pasaulio žiūrovus, iš mažų gyvenimo smulkmenų sudėlioję įtraukiančią istoriją. Tai vienas iš filmų, kuriuos norisi pasižiūrėti dar kartą ir žiūrėdamas atrandi vis naujų, anksčiau nepastebėtų detalių.

Romantinė komedija susipynusi su magiškuoju realizmu, o pagrindinį Amelijos vaidmenį tobulai atlieka prancūzų aktorė Audrey Tautou.

Tai vienas sėkmingiausių pasaulinių komercinių prancūzų filmų (po „Noliečiamųjų“). Jis pelnė daugybę apdovanojimų, tarp jų keturias „Cezario“ ir penkias „Oskaro“ nominacijas. Buvo išrinktas vienu iš 1000 geriausių pasaulio filmų ir, daugybės žiūrovų nuomone, vertas 8,2 balo iš 10. Įdomu tai, kad juosta filmuota realiose Paryžiaus vietose, kurias nesunkiai galima atpažinti, tad filmo gerbėjai gali pasekti Amelijos ir jos mylimojo Nino (vaid. Mathieu Kassovitzas) pėdomis.

Be mums jau pažįstamos Sacré-Coeur bažnyčios, funikulieriaus ir žiūronų jos terasoje, Monmarte galima surasti ir daugiau filmo scenose matomų objektų. Nuo *Blanche* metro stoties *Rue Lepic* gatve kopdami į kalną atrasite barą tuo pačiu pavadinimu „Café des 2 Moulins“ (15 *rue Lepic*), kuriame pagal filmo siužetą dirbo Amelija. Realybėje egzistuoja ir daržovių parduotuvė ant kampo – „Au Marché de la Butte“ (56 *rue des Trois Frères*), kurioje ponas Kolinjonas auklėjo nerangųjį savo asistentą Liusjeną.

Kino juostoje daug scenų, susijusių su nuotraukų darymu fotografavimosi būdelėse. Šios nuotraukos Prancūzijoje reikalingos vardiniams traukinių bilietams ir pagal Vidaus reikalų ministerijos nustatytus standartus tinka asmens dokumentams, tad ir šiandien geležinkelio stotyse stovi modernios skaitmeninės fotografavimosi kabinos. Tačiau autentiškų, kino filme matomų analoginės fotografijos būdelių šiandien išlikę mažiau nei 50.

Nuo 2007 metų asociacija „Fotoautomat“ ėmėsi saugoti šį fotografijos paveldą, restauruodama ir vėl pasta-

Daržovių parduotuvė „Au Marché de la Butte“

Kavinės „Café des 2 Moulins“ interjeras

tydama naudoti nespalvotas nuotraukas darančias kabinas, tačiau jau ne traukinių stotyse, o Paryžiaus meno ir kultūros įstaigose. Amelijos gerbėjų patogumui vienas iš fotoautomatų patatytas pačiame Monmarte, priešais pono Kolinjono *épicerie*.

Iš tiesų egzistuoja ir „Palace Video“ patalpos (filme Nino čia dirbo suaugusiųjų vaizdo įrašų parduotuvėje, išskyrus trečiadienius, kai dirbdavo atrakcionų parke). Tik realiaame gyvenime parduotuvė vadinasi „Žaislų rūmai“ („Toys Palace“, 37 *boulevard de Clichy*) ir šiuo metu prekiauja pikantiškais žaisliukais.

Veiksmas persikelia už Monmartro ribų. Romantišką vaidmenį atlieka ir Sen Marteno kanalas, esantis už 2 km į rytus nuo Monmartro. Ant tiltelių, nuo kurių Amelija mėto akmenukus į vandenį, kabo įsimylėlių spynelės, o snaudžiantys šliuzai prabunda priplaukus turistiniam laiveliui. Filme po keletą sekundžių vis sušmėžuoja kaimynystėje esančios metro stotys: *Abbesses*, *La Chapelle*, *Lamarck-Caulaincourt*, taip pat Rytų ir Šiaurės geležinkelio stotys.

Fotoautomatai

Monmartre

53 *rue des Trois Frères*,
75018 Paryžius
M 12 Abbesses

Palais de Tokyo

13 *avenue du Président Wilson*,
75016 Paryžius
M 9 Iéna

„Centquatre-Paris“

5 *rue Curial*, 75019 Paryžius
M 7 Riquet

„Galeries Lafayette“

8 *avenue des Champs-Élysées*,
75008 Paryžius
M 1, 9 Franklin D. Roosevelt

„Bonton“

5 *boulevard des Filles du Calvaire*,
75003 Paryžius
M 8 Saint-Sébastien-Froissart

„Citadium“

56 *rue de Caumartin*,
75009 Paryžius
M 3, 9 Havre-Caumartin

„Toys Palace“

Fotoautomatas Monmarte

COCO CHANEL

Gabrielle Chanel (1883–1971), žinoma kaip Coco Chanel, buvo prancūzų mados dizainerė, drabužių ir kvėpalų kūrėja. Išgarsėjo aukštosios mados kūryba ir savo vardu pavadintais kvėpalais, įkūrė „Chanel“ mados namus. Ji dažnai apibūdinama kaip „prancūziškos elegancijos simbolis“.

Visoje G. Chanel biografijoje daug pilkų dėmių, o pati mados kūrėja pasakoti apie savo privatų gyvenimą nemėgo. Ji gimė gana vargingoje šeimoje, būdama dvylikos tapo našlaitė ir turėjo pati susikurti gyvenimą. G. Chanel gyvenimą aprašinėję biografai sukūrė mitą, kad mergaitė šešerius metus gyveno internate, ten įprato rengtis kukliai ir „berniukiškai“, o vėliau tai perkėlė į savo kuriamus drabužius. Tačiau 1896 metų gyventojų surašymo duomenys rodo, kad G. Chanel *Aubazines* internate nebuvo. Greičiausiai ją priglaudė mamos pusseserė, čia ji dirbo guvernante ir aukle. Tą liudija negausios laiškų nuotraupos.

Būdama aštuoniolikos metų, kad išvengtų priverstinės santuokos, G. Chanel pabėgo pas tėvo tetą į Muleno (*Moulins*) miestą. Čia mokėsi siuvėjos amato ir visai bandė prasimušti. Siekdama dainininkės karjeros pradėjo dainuoti Muleno karininkų klubuose. Mėgo dainuoti dainą „Qui qu'a vu Coco dans l'Trocadéro?“, todėl įgijo Coco pravardę. Čia ji susipažino su prancūzų karininku Étienne'u Balsanu. Šis padėjo jai atrasti kelią į aukštuomenę.

Neištekėjusi, neturinti vaikų, emancipuota ir ryžtinga G. Chanel tapo tikru feministinio judėjimo portretu: 33 metų ji jau buvo finansiškai nepriklausoma, vadovavo 300 darbuotojų, turėjo meilų anglą (Arthurą Capelą, dar žinomą kaip Boy Capelas) ir gražino jam pinigus, pasiskolintus atidarant pirmąjį *boutique*.

Pirmasis Coco salonas pavadinimu „Chanel Modes“ buvo įkurtas 1910 metais Paryžiuje, siauroje skersinėje *Cambon* gatvelėje, esančioje šalia *Saint Honoré* gatvės, 21 numeriu pažymėtam pastate. 1913 ir 1914 metų vasaromis pora viešėjo Dovilyje (*Deauville*), Boy Capelas ten išsinuomojo parduotuvę; iš pradžių joje pardavinėjo tik kepures, vėliau striukes ir net sijonus. Emblemoje jau buvo nurodomas ir kūrėjos vardas – Gabrielle Chanel, ir savininkė džiaugėsi tam tikra sėkme. 1915 metais Bjarice (*Biarritz*) ji atidarė savo trečiąjį butiką ir pirmuosius tikrus mados namus. Sprendimas plėstis kurortuose per Pirmąjį pasaulinį karą pasiteisino – čia buvo galima sutikti daug iš sostinės pabėgusių turtinųjų ponių. Karo metais G. Chanel parodė išradinumą, kurdama madingus drabužius iš paprastų ir prastos kokybės audinių. Ji nupirkdavo vyriškiems apatiniams skirtą audinio rietimą ir iš jo pasiūdavo margus moteriškus marškinius, pasiūdavo vyriškus drabužius į moteriškus, eksperimentavo, kombinuodama pigius ir brangius aprangos elementus.

G. Chanel su Vestminsterio hercogu Hugh Grosvenoru

G. Chanel su Winstonu Churchilliu

G. Chanel 1931 metais Los Andžele

„Chanel“ parduotuvė Rue Saint Honoré

Kultiniai „Chanel No. 5“ kvėpalai

Po karo verslas plėtėsi ir trečiajame dešimtmetyje G. Chanel įsigijo net keletą gretimų namų *Cambon* gatvėje. Čia iki šiol veikia jos vardu pavadinti mados namai ir „Chanel“ parduotuvė.

Apie Coco Chanel kūrybą taip pat sklendo daug legendų ir mitų. Pavyzdžiui, kad ji pirmoji panaudojo tvidą ir megztinį arba kad buvo mažos juodos suknelės pradininkė – tai nėra tiesa. Tačiau ji mados industrijoje įgyvendino daug novatoriškų sprendimų, pavyzdžiui, išpopuliarino trumpų plaukų šukuosenas ir pirmąkart visuomenei pristatė moteriškas kelnes. G. Chanel pirmoji kaip siuvėja išleido savo vardo kvėpalus ir net bandė kurti brangius papuošalus iš platinos ir deimantų.

Tarpukariu „Chanel“ mados namai išaugo į tikrą imperiją: 1939 metais joje dirbo 4000 darbuotojų, per metus jie įvykdėdavo daugiau nei 28 000 individualių užsakymų.

Vis dėlto ekstravagantiškas G. Chanel elgesys, empatijos stoka ir tam tikri gyvenimo sprendimai pakenkė jos reputacijai, ypač gyvenimo tarpnis Antrojo pasaulinio karo metais. Vos prasidėjus karui, Coco atleido visus įmonės darbuotojus, keršydama už 1936 metų streikus dėl geresnių darbo sąlygų. Pasinaudodama karo sukelta sumaištimi ji bandė atgauti kvėpalų „Chanel No. 5“ teises, kurias buvo perleidusi žydų Wertheimerių šeimai, mat tuo metu jie pabėgo į JAV.

Pasižymėjusi antisemitinėmis pažiūromis, užmezgusi ilgalaikius meilės ryšius su vokiečių karininku, G. Chanel buvo užverbuota dirbti Vokietijos pusei. Dėl savo pažinties su Vestminste-

rio hercogu ir Winstonu Churchilliu ji buvo itin geidžiamas kąsnis vokiečių žvalgybai, kuri karo viduryje ieškojo būdų patyliukais susitarti su Didžiąja Britanija. Dėl to Prancūzijoje jos asmenybė vertinama santūriai ir šiek tiek prieštaringai.

Šiandien „Chanel“ butike, esančiame *Cambon* gatvės 31 name Paryžiuje, išlikę šimtais veidrodžių iškloti *art deco* laiptai, vedantys į G. Chanel trijų kambarių butą. Jo interjeras išlikęs toks, kokį ji susikūrė. Butas išsiskiria savo prabanga: auksu dengtos detalės, šilko apmušalai, dygsniuota zomšinė sofa su pagalvėlėmis, sietynai su kalnų krištolu ir kėdė, ant kurios ji dirbo visą gyvenimą. Deja, šią vietą gali aplankyti tik nuolatiniai „Chanel“ klientai ir žurnalistai.

„Chanel“ parduotuvė Vandomo aikštėje